

KRŠTENJE KOD RAZLIČITIH CRKVENIH ZAJEDNICA ZAPADNOG TIPA

DR JURAJ KOLARIĆ

Pod pojmom »*crkvene zajednice zapadnog tipa*« podrazumijevamo one Crkve, tzv. slobodne Crkve i sljedbe (sekte) koje su nastale u vrijeme reformacije ili nakon reformacije i to na Zapadu.

Crkvom smatramo (uz katoličku, pravoslavnu i od Rima odijeljene staroistočne Crkve nestorijanaca, jakobita, armenaca, kopta i Etiopljana) i vjerske zajednice nastale u samoj reformaciji: luterani, evangelici, reformirani (kalvini), kao i pojedine kršćanske zajednice nastale dijeljenjem od anglikanske Crkve: episkopalci, prezbiterijanci, kao i u prošlom stoljeću nastale starokatolike.

Slobodnom Crkvom se smatraju one kršćanske zajednice koje povezanost s društvom države smetanjem njihovog crkvenog razvoja. One odbacuju organiziranje Crkve na nacionalnoj ili teritorijalnoj osnovici ili podjeli. Pojedine se autonomne općine udružuju u saveze. Pripadati Crkvi znači pripadati Kristu. Među svoje članove ubrajaju samo one koji su nakon svojeg osobnog uvjerenja i bez roditeljskog posredovanja pristupili njihovoj zajednici i dali se krstiti. Službena vjeroispovijest kod njih ne igra gotovo nikakvu ulogu. Naprotiv, oni nastupaju protiv takvih proklamiranih i za sve vjernike obvezatnih formula. Toj grupi pripadaju: baptisti, metodisti, pentekostalci, kongregacionalisti ili independenti.

Sljedbe (sekte) su kršćanske zajednice (koje su nastale kao rezultat individualističkih pokreta u gore navedenim crkvenim zajednicama, a njihov nemir još uvijek se osjeća i u našem vremenu. Bitno obilježje sljedbi očituje se u slijedećem: osobna posveta, osuđivanje svega svjetovnog i spiritualističko shvaćanje Crkve koje nužno dovodi do novih rascjepa i oblikovanja novih kršćanskih zajednica. Članovi sljedbi naginju individualizmu, elitizmu i vjerskom rigorizmu, a najvećom zaprekom osobnog posvećenja smatraju tradicionalno organizirane Crkve. Među njima se posebno ističu: Jehovini svjedoci, adventisti (subotari) i mormoni.

Krštenje kod svih crkvenih zajednica zapadnog tipa igra vrlo važnu ulogu. Ono za jedne označuje ucjepljenje u Krista i Crkvu i učlanjenje u zajednicu vjernika. Za druge, ono je vanjsko očitovanje unutarnje promje-

ne krštenika, pečat i potvrda osobnog obraćenja i posvećenja kao i neopozivog prijanjanja uz Krista.

Shematski prikazati krštenje u tim zajednicama znači odgovoriti na slijedeća pitanja: *kako, kada i zašto krste?*

Kako? Način podjeljivanja krštenja kod *Crkava* uglavnom je tradicionalan. Krštenje se podjeljuje polijevanjem. *Slobodne Crkve* i *sljedbe* krštenja uglavnom obavljaju jednokratnim ili višekratnim uronjavanjem.

Kada? Što se tiče vremena krštenja, tradicionalne Crkve prakticiraju krštenja djece, dok ostale smatraju da krštenju mora prethoditi evangelizacija i vjera. Zato krste samo odrasle.

Zašto? Sakramentalno poimanje krštenja vrlo je različito. Dok Crkve krštenje uglavnom smatraju sakramentom, ostale crkvene zajednice krštenje smatraju izrazom čovjekove poslušnosti i ljubavi prema Kristu kao i spremnost da ga slijedi. Krštenje je javno obećanje da će čovjek živjeti po Kristovom nauku.

Primijesimo li sve rečeno na pojedine crkvene zajednice zapadnog tipa i želimo li odrediti da li je krštenje u njima podijeljeno *valjano*, onda dolazimo do slijedećeg zaključka: krštenje podijeljeno u Crkvama (evanđelici, luterani, reformirani (kalvini), starokatolici) i u slobodnim Crkvama (metodisti, baptisti, pentekostalci) je valjano. Zbog odbacivanja sakramenata, čudnog poimanja kršćanstva i još čudnijeg tumačenja Sv. pisma postavlja se pitanje valjanosti podjeljivanja krštenja kod *Jehovinih svjedoka*, *adventista (subotara)* i *mormona*.

1. *Jehovini svjedoci*. Za jehovce krštenje nema sakramentalno već samo simboličko značenje. Krštenjem jehovci očituju svoju bezuvjetnu odluku da će služiti »Jehovi«. Krštenje djece nije dozvoljeno jer ona svoju odanost »Jehovi« još ne mogu svjesno očitovati. Krštenje se podjeljuje uronjavanjem, jer ono simbolizira smrt vlastite volje. Formula krštenja je trinitarna, ali ta činjenica nema nikakvog značenja zato što Jehovce i sama pomisao na tajnu Presv. Trojstva ispunja odvratnošću i užasom. Za njih je začetnik nauka o Presv. Trojstvu sam đavao. Krist nije bio Bog već arkanđeo Mihael koji je đavla i njegove pristaše zbacio s neba, postao je čovjekom i svojom je smrću ljudima stekao pravo na život u nebu. Bog je Krista uskrisio i izdigao kao divno duhovno stvorenje na položaj koji je Bogu najbliži. Duh Sveti također nije Bog, već nevidljiva i djelotvorna Božja snaga. Uzevši sve to u obzir teško se može pretpostaviti da Jehovini svjedoci, podjeljujući krštenje, žele činiti ono što čini Crkva koju smatraju đavolskim izrodom. Njihovo je krštenje prema tomu *invalidum* (nevaljano). Zanimljivo je ovdje spomenuti da Jehovini svjedoci priznaju drugim kršćanskim Crkvama kao valjana samo ona krštenja koja su obavljena prije 1918. godine i to zbog toga što je »Jehova« tek tada odbacio kršćanstvo potvrdivši samo svoje »svjedoke.«

2. *Adventisti (subotari)*. Za adventiste sedmog dana ili subotare kršćanski život započinje obraćanjem koje uključuje pokajanje i spremnost živjeti Kristovim životom. Budući da je čovjek sam po sebi preslab da nasljeđuje Krista, on u krštenju sklapa savez »dobre savjesti« (1 Pt. 3,21) s Bogom. Iako je Krist naložio apostolima da krste, ipak krštenje samo nije Kristova ustanova. Krist nam je krštenjem na rijeci Jordanu dao

primjer i posvetio krštenje. Za adventiste je krštenje preduvjet primanja u adventističku zajednicu i uvjet spasenja. Krštenje djece se protivi Bibliji, a odrasli se krste i onda kada iz neke druge vjerske zajednice gdje su već bili kršteni prelaze k adventistima. Krštenje se podjeljuje uronjavanjem, a slijedi nakon pouke, ispita i očitovanja vjere pred čitavom zajednicom. Adventisti sedmoga dana ispovijedaju vjeru u Presv. Trojstvo. Od njih podijeljeno krštenje je *validum* (valjano).

3. *Mormoni*. Četvrti članak vjere mormona govori o krštenju »za oprostjenje grijeha«. Prema privatnoj objavi osnivača J. Smitha djeca se mogu krstiti tek kada navršše osam godina. Krštenje se može ponoviti pri ponovnom povratku mormonima nakon napuštanja ili isključenja. Kako je krštenje za spasenje nužno, mora se podjeljivati kako živima tako i mrtvima, ako su preminuli bez krštenja. Jer i mrtvima se mora pružiti mogućnost spasenja. Krštenje vođom nadopunjuje se »krštenjem vatrom i Duhom Svetim« koje se obavlja polaganjem ruku. Mormoni najprije izgovaraju krsnu formulu, a tek onda kandidata uronjavaju u vodu. Iako se materija i forma ne primjenjuju paralelno, ipak čine međusobno moralno jedinstvo. Podjeljivanjem krštenja mormoni očito žele činiti ono što želi Kristova Crkva, zato je njihovo krštenje *validum*. Međutim, jer mormoni pod pojmom Presv. Trojstvo podrazumijevaju »tri tjelesna, jedno od drugoga odijeljena i različita bića, preporuča se kod obraćenika ponovno krštenje *sub coditione*.

Ovom prigodom valja razjasniti i jedan pojam koji može unijeti zabunu među članove tradicionalnih Crkava, a to je riječ »kršćanin«. Sve se ovdje navedene crkvene zajednice s ponosom nazivaju »kršćanskima«. Možemo li i smijemo li kršćanima nazivati one kojima osporavamo valjanost krštenja?

Riječ »kršćanin« dolazi doduše u hrvatskom jeziku od riječi »krstiti«, ali sam pojam »krstiti« ima dublje značenje nego što to sama riječ ili sam obred pokazuje. Riječi, naime, »krst«, »krstiti«, »kršćanin« dolaze od riječi — Krist! Kršćanin je sljedbenik Krista. Po analogiji prema sličnim tvorbama riječi kao npr. Herodus — herodiani, Nasareneus — nasareni, ime kršćanin označuje onoga koji pripada čovjeku po imenu Krist (Christus — christiani). U početku nazivani »Galilejci« ili »Nazareni« kršćani su najprije u Antiohiji dobili to ime, kao sljedba Kristovih pristaša (Dj 11,26). Iako u hrvatskom postoji sličnost između termina »krstiti« i »kršćanin«, pa je prema tomu kršćanin onaj koji je (Valide) kršten, grčka terminologija je u tome jasnija i upućuje na jednu drugu povezanost. Grčki krštenje znači »baptizma«, a kršćani su »christianoi«. U izvornom dakle tekstu ne postoji povezanost između riječi »krštenje« i »kršćanin«, ali je zato uočljiva bliskost imena »Christos« (Krist) i »christianoi« (kršćani). Kršćanin je dakle u prvom redu onaj koji pripada Kristu, koji se smatra Kristovim sljedbenikom. Zato i oni kojima Crkva zbog različitog poimanja sakramenata ili zbog manjkavosti u materiji ili formi ne priznaje valjanost krštenja, mogu biti »kršćani«, za nas možda »kršćani na drugi način«, ali ipak kršćani.